

Και αν το Μνημόνιο δεν είναι λάθος;

barikat

Ο Στουρνάρας δέχτηκε πιέσεις από το ΔΝΤ να προχωρήσει σε νέο κούρεμα του χρέους. Αρνήθηκε. Σύμφωνα με αυτά που υποστήριξε, δεν του το επέτρεψε ο Σόιμπλε. Το ερώτημα είναι: τι μαθαίνουμε από αυτή την ιστορία; Η πρώτη αυθόρμητη απάντηση που κυκλοφορεί στα χείλη της πλειοψηφίας είναι ότι ο Στουρνάρας είναι «υπάλληλος των Γερμανών» (στην καλή περίπτωση) ή προδότης. Έστω ότι δεν ανήκουμε σε αυτή τη κατηγορία και ξαναθέτουμε το ερώτημα: γιατί να αρνείται την διαγραφή χρέους που του προτείνει το ΔΝΤ;

Ας βάλουμε μερικά ερωτήματα ακόμα. Πως εξηγούμε ότι τρία χρόνια με μέτρα ενάντια στο χρέος, το χρέος έχει φτάσει από 120% (ως ποσοστό του ΑΕΠ) στο 170%; Τι ακριβώς σημαίνει ότι βασικός στόχος του προγράμματος εσωτερικής υποτίμησης είναι, μετά από δέκα χρόνια αναδιάρθρωσης, το 2020 το χρέος να βρίσκεται στο 120%; Δηλαδή εκεί που βρισκόταν όταν η Ελλάδα έμπαινε στον μηχανισμό στήριξης. Και από πού ακριβώς τεκμηριώνεται ότι το 120% συνιστά τα όρια βιωσιμότητας του χρέους;

Η απάντηση που δίνουμε γνωρίζουμε ότι δεν «κυκλοφορεί» στις mainstream αναλύσεις. Ισχυριζόμαστε λοιπόν ότι όλα τα παραπάνω συμβαίνουν γιατί το κεντρικό ζητούμενο δεν είναι το δημόσιο χρέος. Το ζητούμενο είναι το πώς θα μετατραπεί η «κρίση σε ευκαιρία». Δηλαδή το πώς μέσα στην κρίση θα διεξαχθεί με επιτυχία από την μεριά των δυνάμεων του κεφαλαίου ένας ανελέητος πόλεμος ενάντια στα δικαιώματα του κόσμου της εργασίας. Ένας πόλεμος με μοναδικό στόχο την διεύρυνση της κερδοφορίας του κεφαλαίου. Σε αυτή την διαδικασία επαναπροσδιορίζονται προς τα κάτω το σύνολο των όρων αναπαραγωγής της εργασίας.

Σε αυτή τη διαδικασία όμως υπάρχει ένα πολύτιμο εργαλείο και αυτό δεν είναι άλλο από το χρέος. Ο φετιχισμός του χρέους έχει καταφέρει να νομιμοποιήσει μια σειρά από μέτρα. Την ίδια στιγμή, έχει καταφέρει να ορίσει και το πλαίσιο της συζήτησης ακόμα και για δυνάμεις που διαφωνούν με τα παραπάνω μέτρα. Αν το πρόβλημα ήταν όντως το χρέος, πιστεύουμε ότι τα δεδομένα πάνω στα οποία στηρίζονται οι αρχικές μας απορίες θα ήταν διαφορετικά. Αν το χρέος όμως αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο για την υλοποίηση της συγκεκριμένης πολιτικής γιατί να το απολέσουμε; Ειδικά αν όπως φαίνεται έχουν καταφέρει να το μετατρέψουν σε ένα κεντρικό εργαλείο βιοπολιτικής με βάση το οποίο θα ορίζεται η κοινωνική ζωή. Το ζητούμενο είναι η διαχείριση του χρέους υπέρ μιας διαρκούς υποτίμησης της εργασίας. Η διαχείριση, δηλαδή να είναι υπαρκτό ως πρόβλημα γιατί αν δεν είναι υπαρκτό «τι θα απογίνουμε δίχως βάρβαρους;»

Όπως αναφέραμε ο φετιχισμός του χρέους και της μακροοικονομίας έχει καταφέρει να ορίσει το πλαίσιο της συζήτησης ακόμα και στο αντίπαλο στρατόπεδο. Φαίνεται από τους όρους με τους οποίους διεξάγεται ο δημόσιος διάλογος: χρέος, ελλείμματα, νόμισμα, εξαγωγές και πάνω από όλα «που θα βρείτε τα λεφτά;». Κάπως έτσι φτάνουμε και στις τελευταίες εξελίξεις. Η τρόικα μιλά για λάθος εκτιμήσεις που οδήγησαν στην σημερινή κατάσταση και ο Σαμαράς αναφέρει ότι το πρώτο Μνημόνιο ήταν λάθος. Κάπως έτσι φτάνουμε στην ερώτηση για το 1 εκατομμύριο: αν το Μνημόνιο δεν ήταν λάθος;

Αν δηλαδή το Μνημόνιο αποτελεί ένα πετυχημένο παράδειγμα βίαιης εσωτερικής υποτίμησης, δηλαδή ταξικού πολέμου ενάντια στην εργασία; Αρκεί να σκεφτούμε για λίγο τα μέτρα που έχουν υλοποιηθεί εν μέσω κρίσης στον τομέα π.χ. των εργασιακών σχέσεων

και των ιδιωτικοποιήσεων. Αποτελούν μέτρα που στον ένα ή τον άλλο βαθμό είχαν γίνει προσπάθειες υλοποίησης η έστω συζήτησης τους και προ κρίσης. Μόνο μέσα στο καθεστώς της κρίσης όμως έγινε δυνατή η πραγματοποίησή τους. Μισθοί 200 ευρώ, ελαστικά ωράρια, ελεύθερες απολύσεις και ιδιωτικοποίηση ενέργειας, δικτύων και νερού. Για διάφορους που μπορούμε να σκεφτούμε τα παραπάνω δεν αποτελούν λάθος, αλλά πραγματοποίηση των πιο τρελών τους ονείρων.

Τι συνεπάγεται όμως για εμάς αν το Μνημόνιο δεν είναι λάθος, αλλά δουλεύει με βάση μια συγκεκριμένη μεθοδολογία; Σημαίνει να σταματήσουμε να μιλάμε σαν λογιστές και να μετράμε ισολογισμούς. Σημαίνει να σταματήσουμε να περιμένουμε τον καλό τεχνοκράτη οικονομολόγο που θα κατέχει το μυστικό της γνώσης του σωστού πολλαπλασιαστή: «Η επιστημονική δεισιδαιμονία κουβαλάει πάνω της τόσο γελοίες αυταπάτες και τόσο παιδιάστικες αντιλήψεις έτσι που η ίδια η θρησκευτική δεισιδαιμονία να φαίνεται εξευγενισμένη. Η επιστημονική πρόοδος συνέβαλε στο να γεννηθεί η πίστη και η προσμονή ενός νέου τύπου Μεσσία που θα πραγματώσει σε αυτή τη γη, τη γη της Επαγγελίας. (...) Στην πραγματικότητα αφού περιμένουμε πολλά από την επιστήμη, την αντιλαμβανόμαστε σαν ανώτερη μαγεία, και γι' αυτό δεν καταφέρνουμε να εκτιμήσουμε αυτό που πραγματικά προσφέρει.» Γκράμσι

Αντί κλεισίματος παραθέτουμε ένα απόσπασμα με κάποιες σκέψεις που έχουν ήδη κυκλοφορήσει και αφορούν και τους παραπάνω προβληματισμούς.

«Με αφορμή τη Σητεία: Από την παραγωγική ανασυγκρότηση στην επίθεση στον πλούτο.

(των Μαρία Μπότση, Νεφέλη Σαμιακού)

Ποια μπορεί να είναι η σχέση ανάμεσα στο ερώτημα «που θα βρείτε τα λεφτά;», στην παραγωγική ανασυγκρότηση και στην είδηση για το εργατικό κάτεργο σε βιοτεχνία της Σητείας; Εκεί όπου με βάση την καταγγελία εργαζόμενης:

«εμείς δουλεύουμε 12 με 15 ώρες την ημέρα με 10 λεπτά διάλειμμα και αν το κάνουμε και αυτό... Μας βάζουν να τους φτιάχνουμε τα φαγητά τους για το σπίτι τους, να τους πλένουμε τα ρούχα τους... μας απαγορεύουν να μιλάμε μεταξύ μας.. να μας παίρνουν τηλέφωνα... μας βρίζουν, μας χτυπάνε, μας καίνε»

Ας ξεκινήσουμε από την αρχή. Τρία χρόνια έχουν περάσει και ακόμα υπάρχει η ανάγκη κατανόησης τόσο της δουλειάς του μνημονίου όσο και των βασικών χαρακτηριστικών της κρίσης. Αν έπρεπε σήμερα να περιγράψουμε με μία φράση τη λειτουργία του μνημονίου θα λέγαμε: να πολλαπλασιάσει τις «Μανωλάδες». Να πολλαπλασιάσει, όχι να τις δημιουργήσει από το πουθενά. Γιατί ήδη υπήρχαν ένα σωρό τέτοια παραδείγματα γύρω μας, πολύ πριν τη κρίση.

Με μία τραγική υπενθύμιση ενός τέτοιου παραδείγματος έκλεινε και ο Δεκέμβρης του 2008. Τότε που μία γυναίκα, μετανάστρια, συνδικαλίστρια η Κωνσταντίνα Κούνεβα δέχτηκε μία μαφιόζικη επίθεση ως τιμωρία για το «θράσος» της να διεκδικήσει τα δικαιώματά της. Στον μαγικό κόσμο των εργολαβιών όμως δεν χωράνε τέτοια. Αυτές τις μέρες, το υπουργείο

οικονομικών απέλυσε 600 καθαρίστριες για να προχωρήσει σε εργολαβίες.

Αν όντως στα παραπάνω συμπυκνώνεται η λειτουργία του μνημονίου, ποιος είναι ο βασικός κερδισμένος; Η αστική τάξη δεν έχει τη συνήθεια να αυτοκτονεί. Το σημερινό πρόγραμμα εσωτερικής υποτίμησης δεν αποτελεί μια τραγωδία για όλους. Το δείχνει η έκθεση της ICAP, το δείχνουν οι επίσημοι δείκτες που μαρτυρούν έκρηξη κερδοφορίας. Δεν συμμεριζόμαστε την άποψη ότι η Μέρκελ έχει άγχος το πώς θα κάνει τον ελληνικό καπιταλισμό πιο ανταγωνιστικό (γιατί αυτό συμβαίνει σήμερα). Επίσης δεν συμμεριζόμαστε την άποψη ότι ζούμε κάπου που έχουν διαλυθεί τα πάντα, δεν υπάρχει παραγωγή, δεν υπάρχουν λεφτά και θα χρειαστούμε καμία εικοσαριά χρόνια με καινούργιες θυσίες για να ακολουθήσουμε μία διαφορετική πορεία.

Το γεγονός ότι βασικό ερώτημα, όχι πάντα κακοπροαίρετα, αποτελεί το «που θα βρείτε τα λεφτά;», αναδεικνύει μια συγκεκριμένη ηγεμονική αντίληψη για την κατανόηση της κρίσης. Μια αντίληψη την οποία δεν έχει καταφέρει ακόμα να αμφισβητήσει η αριστερά. Μία αφήγηση, δηλαδή, που έχει ως κεντρικό το χρέος και το νόμισμα και όχι τις κοινωνικές σχέσεις και τις κοινωνικές ανάγκες. Μια αφήγηση που, με διαφορετική αφετηρία, καταλήγει πάλι στα δημόσια οικονομικά με όρους λογιστικής και όχι στον συσχετισμό κεφαλαίου/εργασίας.

Το «που θα βρείτε τα λεφτά», λοιπόν, είναι λάθος. Είναι λάθος γιατί το γεγονός ότι πολλαπλασιάζονται οι Μανωλάδες γύρω μας, δεν οφείλεται στα ελλείμματα και στο χρέος των δημόσιων οικονομικών. Είναι λάθος γιατί στα Jumbo την ζούνε την ανάπτυξη, για την ακρίβεια είναι πρωταθλητές, αλλά οι μισθοί δεν φαίνεται να ακολουθούν τους δείκτες κερδοφορίας. Είναι λάθος γιατί οι εργασιακές σχέσεις δεν έγιναν λάστιχο γιατί μας έλλειπαν λεφτά. Είναι λάθος γιατί αδυνατεί να κατανοήσει την φύση της σημερινής κρίσης. Μίας κρίσης υπερσυσώρευσης.

Ζούμε σε κοινωνίες που παράγονται τεράστιες ποσότητες πλούτου (μεγαλύτερες από κάθε άλλη φορά στην ανθρώπινη ιστορία). Κοινωνίες όμως που την ίδια στιγμή «παράγουν» τεράστιες ανισότητες και «ποσότητα» εκμετάλλευσης. Για να είμαστε ακριβείς το δεύτερο (οι ανισότητες και η εκμετάλλευση) αποτελεί σε μεγάλο βαθμό προϋπόθεση για το πρώτο (τον πλούτο) στο σημερινό πλαίσιο των κοινωνικών σχέσεων.

Το παράδειγμα της βιοτεχνίας στη Σητεία (που μπορεί να είναι και εξαγωγική) πως ακριβώς δένει στο σχέδιο της παραγωγικής ανασυγκρότησης; Το οικονομικό εξαγωγικό «θαύμα» της Μανωλάδας ικανοποιεί την αφήγηση μιας οικονομίας που δεν παράγει τίποτα γιατί την έχουν διαλύσει οι ξένοι; Ακριβώς για αυτό δεν μπορεί η απάντηση για όλα να είναι η παραγωγική ανασυγκρότηση. Γιατί άμεσα μπαίνει το ζήτημα της «επίθεσης στον πλούτο». Είμαστε απόλυτα πεισμένοι ότι αυτό σημαίνει μια βαθιά συγκρουσιακή διαδικασία. Διαφορετική όμως από αυτή που περιμένουν οι διάφοροι «εχθροί των Γερμανών».

Η επίθεση στον πλούτο περιλαμβάνει ταυτόχρονα και μια διαδικασία παραγωγικού μετασχηματισμού (και όχι ανασυγκρότησης). Όχι για να μετατραπεί η οικονομία της χώρας σε εξαγωγική ή «υγιής». Ούτε για να «ξαναστηθεί στα πόδια της». Αλλά για να σχεδιάζεται και να λειτουργεί με βάση τις κοινωνικές ανάγκες και όχι την κερδοφορία της ελεύθερης αγοράς. Τα παραπάνω μπορούν να συμβούν μόνο στο πλαίσιο σκληρών ταξικών συγκρούσεων (που προφανώς θα δημιουργήσουν εχθρούς και φίλους και πέρα από τα σύνορα αυτής της μικρής γωνιάς που λέγεται Ελλάδα). Για αυτές τις συγκρούσεις, όμως, απαιτείται υπομονή και επιμονή. Γιατί το χτίσιμο συλλογικών υποκειμένων που θα δώσουν

αυτές τις μάχες δεν είναι εύκολη υπόθεση. Πιο εύκολο είναι να κάνουμε τους στρατηγούς χωρίς στρατό και να φτιάχνουμε «σενάρια» για το νόμισμα. Απλά για άλλη μια φορά, η ευκολία δεν δουλεύει για εμάς.»